

การศึกษาทักษะชีวิตตามแนวทางของหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551
กระทรวงศึกษาธิการของนักเรียนประถมศึกษาตอนปลาย ในจังหวัดบุรีรัมย์
A STUDY OF LIFE SKILLS ACCORDING TO THE BASIC EDUCATION CORE
CURRICULUM B.E. 2551 (A.D.2008) OF THE MINISTRY OF EDUCATION AMONG
PRIMARY SCHOOL STUDENTS UNDER BURIRAM PROVINCE

Received: July 31, 2020

Revised: October 26, 2020

Accepted: November 2, 2020

เกศรา น้อยมานพ^{1*} ทรงศรี สารภูษิต² จรีวรรณ ชัยอารีย์เลิศ²
วชิราภรณ์ ราชบุรี² และสวาสดี วารินภุช³
Ketsara Noimanop^{1*} Songsri Sarapusit² Jareewan Chaiareelear²
Wachiraporn Rajburi² and Swaat Warinkroot³

*Corresponding Author, E-mail: kunketsara@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยเชิงสำรวจครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระดับทักษะชีวิตของนักเรียนประถมศึกษาตอนปลาย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์เขต 1 กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ได้แก่ นักเรียนประถมศึกษาตอนปลาย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์เขต 1 จำนวน 1,053 คน ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้น เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูลวิจัย คือ แบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ สามารถจำแนกออกเป็น 4 ด้านจำนวน 58 ข้อ ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 ของกระทรวงศึกษาธิการได้แก่ ด้านแรก การตระหนักและการเห็นคุณค่าตนเอง ด้านที่สอง การคิดวิเคราะห์ตัดสินใจ และแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ ด้านที่สาม การจัดการกับอารมณ์และความเครียด และด้านที่สี่การสร้างสัมพันธภาพที่ดีกับผู้อื่นโดยใช้เครื่องมือการวิจัยที่ใช้มีค่าอำนาจจำแนกรายข้ออยู่ระหว่าง 0.245-0.854 และค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งหมดเท่ากับ 0.974 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD)

ผลการวิจัยพบว่าทักษะชีวิตของนักเรียนประถมศึกษาตอนปลาย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์เขต 1 โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาทักษะชีวิตในแต่ละด้าน พบว่า ทุกด้านอยู่ในระดับปานกลางเช่นเดียวกัน โดยที่ทักษะชีวิตด้านการตระหนักรู้และเห็นคุณค่าในตนเองและผู้อื่นมีค่าสูงที่สุด รองลงมาได้แก่ด้านการจัดการกับอารมณ์และความเครียด และการสร้างสัมพันธภาพที่ดีกับผู้อื่นตามลำดับ

¹อาจารย์ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

²อาจารย์ โรงเรียนสาธิต “พิบูลบำเพ็ญ” มหาวิทยาลัยบูรพา

³ครูโรงเรียนบ้านดอนหวาย

คำสำคัญ: ทักษะชีวิต นักเรียนประถมศึกษาตอนปลาย สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์เขต 1

Abstract

The objective of this survey research was investigate the life skills of primary school students under Buriram Primary Education Service Area Office 1. Participants selected by stratified random sampling consisted of 1,053 primary school students in schools under Buriram Primary Education Service Area Office 1. The research instrument was a five-rating scale questionnaire consisting of 4 components with 58 questions. The discrimination of this research instrument ranged between 0.245 and 0.554 and the reliability was 0.974. Participants selected by stratified random sampling consisted of 1,053 primary school students in schools under Buriram Primary Education Service Area Office 1. Data were analyzed by using mean (\bar{X}) and standard deviation (SD)

The research result revealed that life skills of primary school students under Buriram Primary Education Service Area Office 1. In overall and each component were at a middle level.

In addition, the finding found that the highest level of life skill among primary school students was self-realization and self-esteem followed by emotional and stress management, and analytical thinking, Interpersonal relationship with other.

Keywords: Life skills, Primary school students, Buriram Primary Education Service Area 1

บทนำ

สภาพสังคมปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ทำให้เด็กและเยาวชนในวัยเรียนได้รับผลกระทบในการดำเนินชีวิต ซึ่งได้แก่ ปัญหาด้านอารมณ์ จิตใจ ด้านการปรับตัวปัญหาในการทำงานร่วมกับผู้อื่น ปัญหาเหล่านี้เกิดขึ้นจากพฤติกรรมส่วนตัว ครอบครัว และสังคมหรือสิ่งแวดล้อม มีปัญหาทางด้านอารมณ์จิตใจ และยังมีความขัดแย้งในชีวิตได้ง่าย (นุสุมล สาดบางเคียน, 2556, หน้า 259) โดยเฉพาะในเด็กและเยาวชนที่มีทักษะชีวิตต่ำ ขาดภูมิคุ้มกันทางสังคมที่ดี เมื่อสำเร็จการศึกษาไปแล้ว อาจเป็นคนที่ไม่ประสบความสำเร็จในชีวิต มีปัญหาทางอารมณ์ จิตใจ และความขัดแย้งในชีวิตได้ง่าย (กระทรวงศึกษาธิการ, 2554, หน้า 12) ดังนั้นครูจึงควรจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพให้ผู้เรียนมีทักษะชีวิตเพื่อเป็นภูมิคุ้มกันให้รอดพ้นจากปัญหา และรู้เท่าทันต่อการเปลี่ยนแปลงในสังคมได้

กระทรวงศึกษาธิการ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานจึงได้ดำเนินการพัฒนาทักษะชีวิตบรรจุไว้ในหลักสูตรแกนกลางขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ระบุโดยกำหนดสมรรถนะผู้เรียนในข้อ 4 คือความสามารถในการใช้ทักษะชีวิต เป็นความสามารถในการนำกระบวนการต่างไปใช้ในการดำเนินชีวิตประจำวัน การเรียนรู้ด้วยตนเอง การเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง การทำงานและอยู่ร่วมกันในสังคมด้วยการสร้างเสริมความสัมพันธ์อันดีระหว่างบุคคล การจัดการปัญหาและความขัดแย้งต่างอย่างเหมาะสม การปรับตัวให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงของสังคมและสภาพแวดล้อมและรู้จักหลีกเลี่ยงพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ที่กระทบต่อตนเอง บุคคลอื่น (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551, หน้า 7) และได้กำหนดองค์ประกอบทักษะชีวิตไว้ 4 องค์ประกอบดังนี้ คือ 1) การตระหนักรู้และเห็นคุณค่าในตนเองและผู้อื่น

2) การคิดวิเคราะห์ตัดสินใจและแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ 3) การจัดการกับอารมณ์และความเครียด 4) การสร้างสัมพันธภาพที่กับผู้อื่น (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2559, หน้า 1)

นักเรียนประถมศึกษาตอนปลายเป็นช่วงวัยที่มีความสำคัญเพราะมีพัฒนาการด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญาเจริญเติบโตไปอีกลำดับขั้นหนึ่ง ซึ่งเป็นการเตรียมตัวเพื่อเข้าสู่การเป็นวัยรุ่นและผู้ใหญ่ที่สามารถรับผิดชอบตนเองในด้านต่างๆ ได้ (ศรีเรือน แก้วกังวาล, 2553, หน้า 261-263) สิ่งสำคัญที่ควรพัฒนาให้เกิดขึ้นกับนักเรียนประถมศึกษาคือเรื่องทักษะชีวิต เพราะเป็นความสามารถที่บุคคลต้องมีเพื่อการดำเนินชีวิตอย่างมีประสิทธิภาพ ทำให้นักเรียนมีประสบการณ์มากขึ้น เมื่อมีความรู้เกี่ยวกับทักษะชีวิตจะมีผลในเชิงบวก ในการแก้ปัญหาเมื่อต้องพบเจอกับความยากลำบากในชีวิต และช่วยลดระยะเวลาในการปรับตัวเมื่อต้องเปลี่ยนแปลงจากการศึกษาระดับหนึ่งไปอีกระดับหนึ่ง (Osman & Fatih, 2016, pp. 9-16) ซึ่งทักษะชีวิตทั้ง 4 ด้านนี้ หากเริ่มปลูกฝังตั้งแต่วัยเยาว์ในระบบการศึกษาขั้นพื้นฐานก็จะสามารถเป็นรากฐานสำคัญในการสร้างภูมิคุ้มกันให้กับเด็กเมื่อต้องออกไปเผชิญโลกภายนอก

งานวิจัยนี้จึงมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระดับทักษะชีวิตของนักเรียนประถมศึกษาตอนปลาย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 1 เพื่อช่วยให้โรงเรียนสามารถพัฒนาทักษะชีวิตของนักเรียนให้บรรลุผลตามหลักสูตรที่ได้กำหนดไว้ รวมทั้งนำผลที่ได้ไปใช้เป็นฐานข้อมูลในการวางแผนเพื่อเสริมสร้างและพัฒนาทักษะชีวิตนักเรียนต่อไป โดยข้อมูลที่ได้จะเป็นประโยชน์สำหรับผู้ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาเด็กจะต้องเข้าใจ ตระหนักวิธีการเสริมสร้างและพัฒนาทักษะชีวิตอย่างยั่งยืนเพื่อให้เด็กเติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่มีคุณภาพต่อไป

วัตถุประสงค์

เพื่อศึกษาระดับทักษะชีวิตของนักเรียนประถมศึกษาตอนปลาย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 1

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรในการวิเคราะห์ครั้งนี้ ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาตอนปลาย ปีการศึกษา 2561 ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 1 ซึ่งมีนักเรียนจำนวนทั้งหมด 11,274 คน แบ่งเป็น นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 จำนวน 3,691 คน นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 จำนวน 3,689 คน และจำนวนนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 3,894 คน

2. กลุ่มตัวอย่าง คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาตอนปลาย ปีการศึกษา 2561 ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 1 จำนวน 1,053 คน ใช้การกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางของเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie & Morgan) ใช้วิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified random sampling) ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 จำนวน 351 คน แบ่งเป็นนักเรียนชาย จำนวน 184 คน นักเรียนหญิง จำนวน 167 คน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 จำนวน 351 คน แบ่งเป็นนักเรียนชาย จำนวน 186 คน นักเรียนหญิงจำนวน 165 คน นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 351 คน แบ่งเป็นนักเรียนชาย จำนวน 180 คน นักเรียนหญิง จำนวน 171 คน

3. เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูลวิจัยเป็นแบบสอบถาม แบ่งออกเป็น 2 ตอน คือ

ตอนที่ 1 สํารวจข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามทักษะชีวิตที่ให้นักเรียนประเมินตนเอง ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check list) แบ่งเป็น เพศ และระดับชั้นของนักเรียน

ตอนที่ 2 แบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) 5 ระดับ เกี่ยวกับทักษะชีวิตของนักเรียนประถมศึกษาตอนปลาย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์เขต 1 แบ่งเป็น 4 ด้าน คือ 1) การตระหนักรู้และเห็นคุณค่าในตนเองและผู้อื่น 2) การคิดวิเคราะห์ตัดสินใจและแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ 3) การจัดการกับอารมณ์และความเครียดและ 4) การสร้างสัมพันธ์ภาพที่ดีกับผู้อื่น

วิธีการสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือ

ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างและหาคุณภาพแบบสอบถามทักษะชีวิตของนักเรียนประถมศึกษาตอนปลายตามลำดับ ดังนี้

1. ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับทักษะชีวิตเพื่อนำมาเป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถามทักษะชีวิต

2. ผู้วิจัยทำการสร้างแบบสอบถามทักษะชีวิตซึ่งเป็นข้อคำถามเกี่ยวกับพฤติกรรมการแสดงออกถึงการมีทักษะชีวิตรวมทั้งหมด 58 ข้อโดยแบ่งออกเป็น 4 ด้าน คือ 1) ด้านการตระหนักรู้และเห็นคุณค่าในตนเองและผู้อื่น จำนวน 21 ข้อ 2) ด้านการคิดวิเคราะห์ ตัดสินใจและแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ จำนวน 12 ข้อ 3) ด้านการจัดการอารมณ์และความเครียด จำนวน 12 ข้อ 4) ด้านการสร้างสัมพันธ์ภาพที่ดีกับผู้อื่น จำนวน 13 ข้อ มีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) 5 ระดับตามวิธีของลิเคอร์ท (Likert scale) ได้แก่ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด ให้สอดคล้องกับนิยามศัพท์เฉพาะ

3. นำแบบสอบถามทักษะชีวิตที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นมาตรวจสอบเบื้องต้นเพื่อพิจารณาตรวจสอบความถูกต้อง และความครอบคลุมของเนื้อหาจากผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 ท่าน เพื่อพิจารณาค่าความตรงเชิงเนื้อหา (Content validity) ค่า IOC มีค่าตั้งแต่ 0.60 – 1.00 และปรับปรุงข้อคำถามตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ

4. นำแบบสอบถามทักษะชีวิตจำนวน 59 ข้อ ที่ผ่านการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content validity) และแก้ไขเรียบร้อยแล้วไปทดลองใช้ (Try out) กับนักเรียนชั้นประถมศึกษาตอนปลาย ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2561 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 1 จำนวน 50 คน เพื่อหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) โดยใช้วิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha coefficient) ของครอนบาค (Cronbach method) โดยพิจารณาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาที่มากกว่า .70 จึงถือว่าแบบวัดนั้นมีคุณภาพใช้ได้ ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ (2543, หน้า 198) กล่าวว่า ค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบวัดมีค่ามากกว่า .70 จึงเป็นแบบวัดที่เชื่อถือได้ งานวิจัยฉบับนี้มีค่าอำนาจจำแนกอยู่ระหว่าง 0.245-0.854 และมีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับ เท่ากับ 0.974 โดยแยกรายด้าน ดังนี้

4.1 ด้านการตระหนักรู้และการเห็นคุณค่าในตนเองและผู้อื่น จำนวน 21 ข้อ มีค่าอำนาจจำแนกรายข้ออยู่ระหว่าง 0.255-0.757 มีความเชื่อมั่น เท่ากับ 0.913

4.2 ด้านการคิดวิเคราะห์ ตัดสินใจ และแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ จำนวน 12 ข้อ มีค่าอำนาจจำแนกรายข้อ อยู่ระหว่าง 0.574- 0.777 มีความเชื่อมั่น เท่ากับ 0.926

4.3 ด้านการจัดการอารมณ์และความเครียด จำนวน 12 ข้อ มีค่าอำนาจจำแนกรายข้ออยู่ระหว่าง 0.466- 0.854 มีความเชื่อมั่น เท่ากับ 0.910

4.4 ด้านการสร้างสัมพันธภาพที่ดีกับผู้อื่นจำนวน 13 ข้อ มีค่าอำนาจจำแนกรายข้ออยู่ระหว่าง 0.566-0.783 มีความเชื่อมั่น เท่ากับ 0.930

5. นำแบบสอบถามทักษะชีวิตฉบับที่ได้ปรับปรุงแก้ไขอย่างสมบูรณ์แล้วไปใช้เก็บข้อมูลจริงกับกลุ่มตัวอย่างซึ่งเป็นนักเรียนประถมศึกษาตอนปลายที่กำลังศึกษาในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2561 ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 1 จำนวน 1,100 ฉบับ ได้แบบสอบถามคืนมาทั้งหมด 1,053 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 95.73 จากนั้นนำแบบสอบถามที่ได้มาทำการวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ โดยหาค่าสถิติต่างดังต่อไปนี้

1. การวิเคราะห์ข้อมูลใช้สถิติเชิงพรรณนา เพื่อศึกษาระดับทักษะชีวิตของนักเรียนประถมศึกษาตอนปลาย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 1 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) แปลความหมายของคะแนนค่าเฉลี่ยระดับทักษะชีวิตของนักเรียนประถมศึกษาตอนปลาย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 1 (บุญชม ศรีสะอาด, 2556, หน้า 100-103) ดังนี้ ค่าเฉลี่ย 4.51-5.00 หมายถึง อยู่ในระดับมากที่สุดค่าเฉลี่ย 3.51-4.50 หมายถึง อยู่ในระดับมากค่าเฉลี่ย 2.51-3.50 หมายถึง อยู่ในระดับปานกลางค่าเฉลี่ย 1.51-2.50 หมายถึง อยู่ในระดับน้อยและค่าเฉลี่ย 1.00-1.50 หมายถึง อยู่ในระดับน้อยที่สุด

ผลการศึกษา

การศึกษาทักษะชีวิตของนักเรียนประถมศึกษาตอนปลาย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์เขต 1 มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาระดับทักษะชีวิตของนักเรียนประถมศึกษาตอนปลาย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์เขต 1 โดยวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถาม จำนวน 1,053 ชุด มาดำเนินการวิเคราะห์และประมวลผลข้อมูลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ สำหรับตอบวัตถุประสงค์ ดังต่อไปนี้

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) ทักษะชีวิตของนักเรียนประถมศึกษาตอนปลาย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์เขต 1

ทักษะชีวิต	\bar{X}	SD
1. การตระหนักรู้และเห็นคุณค่าในตนเองและผู้อื่น	3.49	0.49
2. การคิดวิเคราะห์หัดตัดสินใจ และแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์	3.23	0.60
3. การจัดการกับอารมณ์และความเครียด	3.44	0.89
4. การสร้างสัมพันธภาพที่ดีกับผู้อื่น	3.42	0.61
รวม	3.40	0.65

จากตารางที่ 1 พบว่า ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ทักษะชีวิตของนักเรียนประถมศึกษาตอนปลาย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์เขต 1 นักเรียนมีความเห็นว่า ทักษะชีวิตในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.40$, $SD = 0.65$) ด้านที่มีค่ามากที่สุด คือ การตระหนักรู้และเห็นคุณค่าในตนเองและผู้อื่น

อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.49$, $SD = 0.49$) รองลงมา ได้แก่ การจัดการกับอารมณ์และความเครียด ($\bar{X} = 3.44$, $SD = 0.89$) และการคิดวิเคราะห์ที่ตัดสินใจ และแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ ($\bar{X} = 3.23$, $SD = 0.60$)

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) ด้านตระหนักรู้และเห็นคุณค่าในตนเองและผู้อื่น

ด้านตระหนักรู้และเห็นคุณค่าในตนเองและผู้อื่น	\bar{X}	SD
1. การค้นพบความชอบ ความถนัด และความสามารถของตนเอง	3.56	0.67
2. ค้นพบจุดเด่นจุดด้อยของตนเอง	3.47	0.69
3. การยอมรับความแตกต่างระหว่างตนเองและผู้อื่น	3.61	0.76
4. การมองตนเองและผู้อื่นในแง่บวก	3.28	0.72
5. รู้สิทธิของตนเองและเคารพสิทธิของผู้อื่น	3.35	0.78
6. รักและเห็นคุณค่าในตนเองและผู้อื่น	3.70	0.66
7. ความภาคภูมิใจในตนเองและผู้อื่น	3.57	0.80
8. ความเชื่อมั่นในตนเองและผู้อื่น	3.34	0.81
รวม	3.49	0.49

จากตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ด้านตระหนักรู้และเห็นคุณค่าในตนเองผู้อื่น พบว่า นักเรียนมีความเห็นว่าการตระหนักรู้และเห็นคุณค่าในตนเองและผู้อื่นในภาพรวม อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.49$, $SD = 0.49$) ข้อคำถามที่มีค่ามากที่สุด คือ รักและเห็นคุณค่าในตนเองและผู้อื่นในอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 3.70$, $SD = 0.66$) รองลงมา ได้แก่ การยอมรับความแตกต่างระหว่างตนเองและผู้อื่น ($\bar{X} = 3.61$, $SD = 0.76$) และการมองตนเองและผู้อื่นในแง่บวกมีค่าน้อยที่สุด ($\bar{X} = 3.28$, $SD = 0.72$)

ตารางที่ 3 ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) ด้านการคิดวิเคราะห์ที่ตัดสินใจและแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์

ด้านการคิดวิเคราะห์ที่ตัดสินใจและแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์	\bar{X}	SD
1. รู้จักสังเกต ตั้งคำถามและแสวงหาคำตอบ	3.30	0.77
2. วิเคราะห์ความน่าเชื่อถือข้อมูลข่าวสารได้สมเหตุสมผล	3.06	0.82
3. ประเมินสถานการณ์และนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้	3.34	0.83
4. มีความสามารถในการคิดเชื่อมโยง	3.42	0.77
5. รู้จักวิพากษ์วิจารณ์บนพื้นฐานของข้อมูลสารสนเทศที่ถูกต้อง	3.10	0.78
6. รู้จักวิธีการและขั้นตอนการตัดสินใจและแก้ปัญหาที่ถูกต้อง	3.16	0.80
รวม	3.23	0.60

จากตารางที่ 3 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ด้านการคิดวิเคราะห์ที่ตัดสินใจและแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ พบว่า นักเรียนมีความเห็นว่าการคิดวิเคราะห์ที่ตัดสินใจและแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.23$, $SD = 0.60$) ข้อคำถามที่มีค่ามากที่สุด คือ มีความสามารถในการคิดเชื่อมโยงในอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.42$, $SD = 0.77$) รองลงมา ได้แก่ การประเมินสถานการณ์และนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้ ($\bar{X} = 3.34$, $SD = 0.83$) และวิเคราะห์ความน่าเชื่อถือข้อมูลข่าวสารได้สมเหตุสมผลมีค่าน้อยที่สุด ($\bar{X} = 3.06$, $SD = 0.82$)

ตารางที่ 4 ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) ด้านการจัดการกับอารมณ์และความเครียด

ด้านการจัดการกับอารมณ์และความเครียด	\bar{X}	SD
1. การรู้เท่าทันอารมณ์ตนเอง	3.33	0.86
2. การควบคุมอารมณ์ของตนเองได้	3.34	1.03
3. การจัดการกับอารมณ์ตนเองได้อย่างเหมาะสม	3.41	0.98
4. การมีวิธีผ่อนคลายอารมณ์และความเครียดให้กับตนเอง	3.53	0.86
5. การสร้างแรงจูงใจให้ตนเอง	3.52	0.83
6. การยุติข้อขัดแย้งในกลุ่มเพื่อนด้วยสันติวิธี	3.26	0.84
7. การรู้จักสร้างความสุขให้กับตนเอง	3.71	0.83
รวม	3.44	0.89

จากตารางที่ 4 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ด้านการจัดการกับอารมณ์และความเครียด พบว่า นักเรียนมีความเห็นว่าด้านการจัดการกับอารมณ์และความเครียดในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.44$, $SD = 0.89$) ข้อคำถามที่มีค่ามากที่สุด คือ รู้จักสร้างความสุขให้กับตนเองอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 3.71$, $SD = 0.83$) รองลงมา ได้แก่ การมีวิธีผ่อนคลายอารมณ์และความเครียดให้กับตนเอง ($\bar{X} = 3.53$, $SD = 0.86$) และการยุติข้อขัดแย้งในกลุ่มเพื่อนด้วยสันติวิธีมีค่าน้อยที่สุด ($\bar{X} = 3.26$, $SD = 0.84$)

ตารางที่ 5 ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) ด้านการสร้างสัมพันธภาพที่ดีกับผู้อื่น

ด้านการสร้างสัมพันธภาพที่ดีกับผู้อื่น	\bar{X}	SD
1. การเป็นผู้ฟังที่ดี	3.47	0.97
2. การใช้ภาษาและกิริยาที่เหมาะสมในการสื่อสาร	3.20	0.82
3. การรู้จักเอาใจเขามาใส่ใจเรา	3.38	0.85
4. การรู้จักแสดงความคิดเห็นความรู้สึกความชื่นชมและการกระทำที่ดีงามให้ผู้อื่นรับรู้	3.50	0.81
5. การรู้จักปฏิเสธ ต่อรองและร้องขอความช่วยเหลือในสถานการณ์เสี่ยง	3.47	0.83
6. การให้ความร่วมมือและทำงานร่วมกับผู้อื่นได้อย่างสร้างสรรค์	3.47	0.83
7. การปฏิบัติตามกฎ กติกา และระเบียบของสังคม	3.49	0.91
รวม	3.42	0.61

จากตารางที่ 5 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ด้านการสร้างสัมพันธภาพที่ดีกับผู้อื่น พบว่า นักเรียนมีความเห็นว่า ด้านการสร้างสัมพันธภาพที่ดีกับผู้อื่นในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.42$, $SD = 0.61$) ข้อคำถามที่มีค่ามากที่สุดคือ การรู้จักแสดงความคิดเห็นความรู้สึกความชื่นชมและการกระทำที่ดีงามให้ผู้อื่น รับรู้อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.50$, $SD = 0.81$) รองลงมา ได้แก่ การปฏิบัติตามกฎ กติกา และระเบียบของสังคม ($\bar{X} = 3.49$, $SD = 0.91$) และการปฏิบัติตามกฎกติกา และระเบียบของสังคม ($\bar{X} = 3.20$, $SD = 0.81$)

สรุปและอภิปรายผล

1. ผลการศึกษาพบว่า ทักษะชีวิตโดยรวมของนักเรียนประถมศึกษาตอนปลาย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์เขต 1 อยู่ในระดับปานกลางเนื่องด้วยนักเรียนในระดับประถมศึกษาตอนปลายระดับวุฒิภาวะและประสบการณ์ทางสังคมน้อย จึงทำให้ทักษะชีวิตอยู่ในระดับปานกลางหรือน้อยซึ่งผลการศึกษาสอดคล้องกับธนัตถ์กานต์ ศรีเฉลียว, ภูมิพงศ์ จอมหงษ์พิพัฒน์, และสำราญ กำจัดภัย (2560, หน้า 61) ได้ศึกษาการพัฒนาทักษะชีวิตของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 โดยใช้การวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม ผลการวิจัยพบว่า ก่อนการใช้รูปแบบการพัฒนาทักษะชีวิต นักเรียนที่เข้าร่วมกิจกรรมมีทักษะชีวิตโดยรวมทั้ง 4 องค์ประกอบ อยู่ในระดับน้อย มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.39 คิดเป็นร้อยละ 47.80 หลังการพัฒนาทักษะชีวิตโดยรวมทั้ง 4 องค์ประกอบ อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย เท่ากับ 4.28 คิดเป็น ร้อยละ 85.60 เพิ่มขึ้น ร้อยละ 37.80 ของคะแนนเต็ม สมควรที่จะได้รับการส่งเสริมและพัฒนาอย่างเป็นระบบ เพื่อให้นักเรียนมีความสามารถในการดำเนินชีวิตประจำวันอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้ ปรับตัวให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของสังคม และรู้จักหลีกเลี่ยงพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์

2. ผลการศึกษารายด้านพบว่า 1) ด้านตระหนักรู้และเห็นคุณค่าในตนเองและผู้อื่น ข้อคำถามที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด คือ รักและเห็นคุณค่าในตนเองและผู้อื่นรองลงมาได้แก่ด้านการจัดการกับอารมณ์และความเครียด มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด คือ การมีวิธีผ่อนคลายอารมณ์และความเครียดให้กับตนเองและด้านการสร้างสัมพันธ์ภาพที่ดีกับผู้อื่น มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดคือ การรู้จักแสดงความคิดเห็นความรู้สึกชื่นชมและการกระทำที่ดีงามให้ผู้อื่นรับรู้ ส่วนค่าเฉลี่ยที่ต่ำที่สุดของแต่ละด้าน ได้แก่ 1) ด้านตระหนักรู้และเห็นคุณค่าในตนเองและผู้อื่น ข้อคำถามที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ การมองตนเองและผู้อื่นในแง่บวก 2) ด้านการคิดวิเคราะห์หัดตัดสินใจและแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ มีความสามารถในการคิดเชื่อมโยง ที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ วิเคราะห์ความน่าเชื่อถือของข้อมูลข่าวสารได้สมเหตุสมผล 3) ด้านการจัดการกับอารมณ์และความเครียด มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ การยุติข้อขัดแย้งในกลุ่มเพื่อนด้วยสันติวิธีและ 4) ด้านการสร้างสัมพันธ์ภาพที่ดีกับผู้อื่น มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดคือ การใช้ภาษาและกิริยาที่เหมาะสมในการสื่อสาร การที่นักเรียนระดับประถมศึกษาตอนปลายยังมีมุมมองเกี่ยวกับตนเองและผู้อื่นในแง่บวกน้อย เพราะนักเรียนส่วนใหญ่ยังมองข้ามตนเอง ขาดความเชื่อมั่นในตนเอง และไม่ไว้วางใจในผู้อื่น ควรมีการพัฒนาทักษะชีวิตด้านต่างๆ เพิ่มขึ้น สอดคล้องกับศักดิ์นคร สีหอแก้ว, ปิณฑวิษญู ไบกุลหาลาบ และเอื้อมพร หลินเจริญ (2558) ที่ศึกษารูปแบบการสอนเพื่อพัฒนาทักษะชีวิตสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ผลการวิจัยพบว่า ผลการศึกษาข้อมูลพื้นฐานทักษะชีวิตของนักเรียนด้านการสัมภาษณ์และการสำรวจข้อมูลพื้นฐานพบว่านักเรียนชั้นมัธยมศึกษาในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษามีทักษะชีวิตอยู่ในระดับน้อยมีการปฏิบัติเพียงร้อยละ 49.77 และไม่ปฏิบัติคิดเป็นร้อยละ 50.23 อยู่ในเกณฑ์ที่ต้องพัฒนาเพิ่มขึ้นทุกทักษะ จะเห็นได้ว่าทักษะชีวิต

ข้อเสนอแนะ

1. ควรมีการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะชีวิตในแต่ละด้านของนักเรียนประถมศึกษาตอนปลาย โดยเฉพาะด้านการคิดวิเคราะห์หัดตัดสินใจและแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์

2. ควรนำผลการศึกษาระดับทักษะชีวิตของนักเรียนประถมศึกษาตอนปลาย ไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาทักษะชีวิตให้แก่เด็กนักเรียนในรูปแบบต่างเพื่อให้เด็กนักเรียนเกิดความเข้าใจและตระหนักเห็นความสำคัญของการพัฒนาทักษะชีวิต

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยนี้ได้รับการสนับสนุนจากหน่วยวิจัยและพัฒนาสมอง จิตใจ และการเรียนรู้ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา ผู้วิจัยขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). *หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2554). *ร่างแนวทางในการพัฒนาทักษะชีวิตบูรณาการการเรียนการสอน 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551*. โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.
- ชนัตถ์กานต์ ศรีเฉลียว, ภูมิพงศ์ จอมหงษ์พิพัฒน์, และสำราญ กำจัดภัย. (2560). การพัฒนาทักษะชีวิตของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 โดยใช้การวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม. *วารสารบัณฑิตศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์*, 11(2), 61-74.
- นฐมล สาดบางเคียน. (2556). การพัฒนาเครื่องมือวัดทักษะชีวิต ตามจุดเน้นการพัฒนา คุณภาพผู้เรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 1. *วารสารศิลปการศึกษาศาสตร์วิจัย*, 6(1), 10-15.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2556). *การวิจัยเบื้องต้น* (พิมพ์ครั้งที่ 9). กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ. (2543). *เทคนิคการวิจัยทางการศึกษา* (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- ศรีเรือน แก้วกังวาล. (2553). *จิตวิทยาพัฒนาการทุกช่วงวัย แนวคิดเชิงทฤษฎี-วัยเด็กตอนกลาง* (พิมพ์ครั้งที่ 9). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ศักดิ์นคร สีหอแก้ว, ปณณวิชญ์ ใบกุหลาบ และเอี่ยมพร หลินเจริญ. (2558). รูปแบบการสอนเพื่อพัฒนาทักษะชีวิตสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา. *วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์*, 9(1), 53-66.
- Krejcie, R. V. & Morgan, D. W. (1970). Determining sample size for research activities. *Educational and Psychological Measurement*, 30(3), 607-610.
- Osman, N. A., & Fatih, K. (2016). A program implementation for the development of life skills of primary school 4th grade students. *Journal of Education and Practice*, 7(35), 9-16.